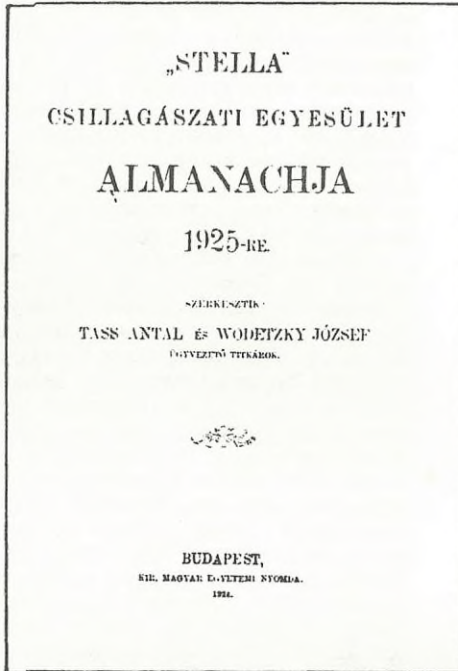

Évkönyvhistoria

Az utóbbi évek gyakori beszédtemája a magyar nyelvű csillagászati évkönyv kiadása. Mint tudjuk, a Gondolat Kiadó 1988-tól jelentősen csökkentette az Évkönyv terjedelmét, 1990-ben pedig egyszer s mindenkorra megszüntette kiadását.

A Csillagászati évkönyv 1952 óta jelent meg közismert formájában (első részében közhasznú táblázatok, a másodikban pedig cikkek, beszámolók voltak olvashatók). A hazai csillagászati évkönyvek kiadása azonban nem 1952-ben, hanem 1924-ben kezdődött. Ekkor jelent meg a Stella Csillagászati Egyesület 1925-re szóló Almanachja. Természetesen 1924 előtt is számos csillagászati vagy csillagászati részt is tartalmazó évkönyv szerkesztésében működtek közre csillagászaink (lásd pl. Meteor 1990/3. 43. o.), a Stella Almanach megjelenésével azonban egy napjainkig folyamatosnak te-

kinthető sorozat indult útnak.

A szerkesztők — Tass Antal és Wodetzky József — előszavában azt olvashatjuk, hogy nem a francia vagy német, évszázados múltú, a szűk szakmának szóló évkönyvek lebegtek szemük előtt példaként, hanem a nagyközönség igényeit kívánják kielégíteni. A Stella Almanach szerkezete szinte ugyanolyan volt, mint a jól ismert Csillagászati évkönyveké. Az első részben található a csillagászati táblázatok, a várható jelenségek előrejelzései, a második részben pedig többnyire magas szintű csillagászati ismeret-terjesztő cikkek olvashatók (és természetesen a Stella Csillagászati Egyesület tevékenységével kapcsolatos beszámolók). Sok külföldi évkönyvet jellemez még ma is ez a szerkezet.

A Stella Almanach 1932-ig jelent meg, ekkor a névadó egyesület — gazdasági nehézségek miatt — beolvadt a Természettudományi Társulatba (TTT). Csillagászati ill. csillagászatot is tartalmazó évkönyv azonban továbbra is megjelent, a Társulat kiadásában. A TTT 1927-ben indította saját évkönyvét, kurta csillagászati táblázattal és a Társulat működésével kapcsolatos, meglehetősen dagályos hírekkel. A táblázatos részt bővítették ki 1933-tól olyanná, hogy azt a csillagászat iránt érdeklődők is használhassák. Ugyancsak ekkortól jelentek meg rendszeresen hosszabb csillagászati cikkek, jórészt Detre László és Balázs Júlia tollából. 1934—1944 között a "Stella Almanach" felirat is szerepelt az évkönyv alcímében.

1945-re és 1946-ra — érthető okokból — nem jelent meg csillagászati évkönyv. A háború után a frissen alakult Magyar Csillagászati Egyesület jelentetett meg elsőként ilyen kiadványt, a Csillagok Világa első számaként. A Kulin György szerkesztette füzet csak a legfontosabb információkat tar-

talmazta. Még kétszer jelentet-
tett meg az MCSE évkönyvet, szintén
a Csillagok Világa kibővített szá-
maként. 1950-re ismét a TIT adott
ki egy évkönyvszerű, A/4-es formá-
tumú vékony füzetet, Csillagászati
Értesítő címmel. Ez már két cikket
is tartalmazott. A Csillagászati
évkönyv tulajdonképpen 1951-ben je-
lent meg először, ekkor azonban
formátuma még A/4-es volt. Itt kö-
zöltek először intézményi beszámó-
lókat, és néhány cikk is helyet ka-
pott, melyek jórészt a szovjet
csillagászat eredményeit hangsú-
lyozták. Az Évkönyvet 1952-től a
Művelt Nép, 1956-tól pedig a Gondol-
lat adta ki. A táblázatos részt az
Uránia Csillagvizsgáló, majd az MTA
Csillagászati Kutatóintézete állí-
totta össze.

A
KIRÁLYI MAGYAR
TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT
ÉVKÖNYVE

1944-RE
(STELLA-ALMANACH)
NAPTÁRRAL
ÉS CSILLAGÁSZATI TÁBLÁZATOKKAL

KIBINYI ÁGOSTON. ELNÖK: 1844-51.

KIADJA A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI
TÁRSULAT, BUDAPEST VIII, ESTERHÁZY-UTCA 14-16.

1991-re eljutottunk oda, hogy
ismét egy vékonypénzű csillagászati
egyesület, az újjáalakult MCSE adja
ki a magyar nyelvű csillagászati
évkönyvet, melynek megjelentetése a
Gondolat számára veszteséges volt.

A Meteor csillagászati évkönyv 1991
előzményei közé tartozik, hogy az
Uránia már 1988-ban megjelentetett
egy vékony kis füzetet "Csillagá-
szati adatok 1989-re" címmel. A
szerkesztők szándéka az volt, hogy
olyan táblázatok jelenjenek meg eb-
ben a füzetben, melyek nem találha-
tók meg a "hivatalos" évkönyben. Az
MCSE Meteor évkönyv 1990 c. kiadá-
nya már sikeresebb vállalkozás
volt. A vásárlók már nemcsak a ki-
maradt táblázatokat, hanem egy tel-
jes évkönyvet kaphattak a pénzü-
kért.

A Meteor csillagászati évkönyv
célja a hagyományos csillagászati
évkönyv szerkezetének visszaállítá-
sa, amint erről előfizetőink is
meggyőződhetnek. A táblázatos rész-
nél azonban inkább az amatőr igé-
nyeknek kívánunk megfelelni, a
Gondolat évkönyvénél sokkal több
információval szolgálunk (pl. üstö-
kösök, kisbolygók, csillagfedések
előrejelzései). Az évkönyv második
részében ismét jórészt magas szintű
ismeretterjesztő írásokat találunk,
és újra helyet kaptak a beszámó-
lók.

Az évkönyv tartalmával kapcso-
latban minden kérést, ötletet, meg-
jegyzést szívesen vesszünk, hiszen
az a célunk, hogy minél jobban kie-
légítsük a felhasználók igényeit.
Az évkönyvet ugyanis el kell ad-
nunk, egyesületünk nem vállalhat
semmilyen anyagi kockázatot.

Sajnos az országos könyvterjesz-
tő hálózatok nem vállalják az Év-
könyv terjesztését. Arra hivatkoz-
nak, hogy "nincs rá igény". Buda-
pesten a Planetáriumon és az Uráni-
án kívül csak néhány nagyobb köny-
vesboltban kapható évkönyvünk, vi-
déken pedig még rosszabb a helyzet.
Csak néhány bemutató csillagvizsgáló
vállalta az árusítást (Debrecen,
Eger, Kecskemét, Kiskunhalas, Sal-
gótarján, Szeged, Székesfehérvár,
Szombathely). Épp ezért minden, az
Évkönyv terjesztésében szerepet
vállaló amatőrtársunknak különös
köszönettel tartozunk.

MIZSER ATTILA